

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

صورتجلسه جلسه مشترک کمیسیون صادرات و مدیریت واردات با
کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش بنیان و بهبود محیط کسب و کار

رئیس کمیسیون صادرات و مدیریت واردات : سید یوسف حسینی		رئیس کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش بنیان و بهبود محیط کسب و کار : نوید امجد	
تاریخ جلسه : ۱۴۰۲/۰۹/۱۱	محل نشست : اتاق بازرگانی تبریز	ساعت شروع : ۱۶:۰۰	ساعت اختتام : ۱۸:۰۰
اعضای جلسه : مطابق لیست پیوستی			
دستور جلسه : - بررسی موافقتنامه تجارت ترجیحی بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا صورت مذاکرات :			

بیان مساله :

جمهوری اسلامی ایران در آبان ماه سال ۱۳۹۸ موافقتنامه تجارت ترجیحی موقت سه ساله با اتحادیه اقتصادی اوراسیا امضا نمود. مقرر گردیده بود تا پس از پایان سال اول فاز اجرایی این موافقتنامه، مذاکرات برای برقراری تجارت آزاد میان طرفین انجام گیرد. مطابق برنامه این مذاکرات از اواخر سال ۱۳۹۹ آغاز و تا اواسط سال ۱۴۰۲ ادامه داشت. نتیجتاً مقرر گردید تا موافقتنامه تجارت آزاد میان جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در چهارم دی ماه در سن پترزبورگ به امضای طرفین برسد و پس از طی مراحل قانونی (سیستم قانون گذاری داخلی هر یک از اعضای موافقتنامه)، اجرایی گردد. لزوم بحث و آشنایی با این موافقتنامه و آینده آن، دلیل برگزاری جلسه کمیسیون می باشد.

شرح مذاکرات:

سهند شهبازی، دبیر کمیسیون صادرات و مدیریت واردات اتاق تبریز: در جلسه ای که به پیشنهاد کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش بنیان و بهبود محیط کسب و کار با محوریت موافقتنامه تجارت ترجیحی جمهوری اسلامی ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا برگزار شده است در خدمت جناب آقای دکتر سیدی، مشاور امور بین الملل سازمان توسعه تجارت ایران خواهیم بود تا از نقطه نظراتشان بهره مند شویم.

منطقه گرایی از جمله مباحثی است که برای کشورها از اهمیت بسیار بالایی برخوردار بوده و کشور ایران از این قاعده مستثنی نیست. با توجه به تحریم های شدید آمریکا و کشورهای غربی بر علیه ایران، چشم انداز مثبتی برای رفع تحریم ها قابل رویت نمی باشد.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

سیاست دولت جدید، توسعه تجارت با همسایگان است. از طرفی موافقتنامه با اتحادیه اقتصادی اوراسیا به عنوان یک اتحادیه خارج از سیستم تحریم های آمریکا، می تواند یک ظرفیت مناسب برای ایران ایجاد کند. از این رو بهره گیری از ظرفیت این موافقتنامه می تواند فرصت مناسبی برای اقتصاد و به تبع آن برای تجارت کشورمان ایجاد کند.

کشورهای روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، ارمنستان و بلاروس اعضای اصلی اتحادیه اوراسیا هستند. بیش از ۳۰ کشور با این اتحادیه پیمان تجاری دارند. از سال ۱۳۹۸ موافقتنامه تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا اجرایی شده است. بر اساس آمارهای ارائه شده توسط گمرک ایران، پس از عقد موافقتنامه، تجارت با اعضای این اتحادیه بیش از پیش افزایش یافته است. مقرر شده بود بعد از پایان سال دوم، برای تبدیل موافقتنامه تجارت ترجیحی به تجارت آزاد مذاکراتی صورت گیرد. در این راستا از اتمام دوره دوم به بعد، ۳۰ دوره مذاکره صورت گرفته است.

در همایش توسعه صادرات غیر نفتی که طی هفته گذشته در تبریز برگزار شد، آقای دکتر ضیغمی رئیس سازمان توسعه تجارت ایران اعلام کردند موافقتنامه تجارت آزاد اجرایی خواهد شد.

از بین اعضای این اتحادیه، کشور روسیه شرایط متفاوتی دارد. ۱۶۴ میلیون نفر از ۱۸۲ میلیونی جمعیت اتحادیه اوراسیا، متعلق به فدراسیون روسیه است. به عبارتی ۸۰ درصد جمعیت اتحادیه اوراسیا در کشور روسیه مستقر است. در سال ۲۰۲۳، ۸۷٪ از ۲۵۶۴ میلیارد دلار تولید اتحادیه اوراسیا، معادل ۲۲۴۰ میلیارد دلار، متعلق به کشور روسیه بوده است. طبق آمار ۲۰۲۱، میزان صادرات اتحادیه اوراسیا ۶۷۳ میلیارد دلار بوده که ۵۵۰ میلیارد دلار آن متعلق به فدراسیون روسیه است. همچنین از ۴۸۴ میلیارد دلار واردات ۵ کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، ۷۸٪ معادل ۳۸۰ میلیارد دلار مربوط به کشور روسیه است.

بر اساس اعلام آقای دکتر ضیغمی، در صورت اجرایی شدن موافقتنامه تجارت آزاد و با توجه به ارتباطات مناسبی که شمال و شمال غرب ایران با کشورهای روسیه، ارمنستان و قزاقستان دارد، ۳۰ الی ۴۰ درصد بر اقتصاد و تجارت استان تأثیر مثبت خواهد داشت.

آذربایجان شرقی به عنوان استان شمالی با کشور ارمنستان و تنها کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مرز زمینی دارد. از این رو این موافقتنامه برای استان یک ظرفیت محسوب می شود.

سید یوسف حسینی، رئیس کمیسیون صادرات و مدیریت واردات: ضمن تقدیر و تشکر از جناب آقای دکتر شهبازی و عرض خیر مقدم خدمت مهمانان، از توضیحات جناب آقای دکتر میرهادی سیدی و آقای الفت در خصوص موافقتنامه تجارت ترجیحی بهره مند شویم.

میرهادی سیدی، مشاور امور بین الملل سازمان توسعه تجارت ایران: در خصوص موافقتنامه آزاد اوراسیا و فرصتی که برای استان آذربایجان شرقی ایجاد شده است پیشنهادهای جهت بهره مندی تجار استان ارائه خواهیم داد تا با آمادگی حداکثری، بهره مندی از منافع چنین توافق نامه ای حاصل شود.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

طی ۴ سال گذشته موافقتنامه های تجاری در دنیا به لحاظ کمی، بیش از ۱۰ برابر و به لحاظ کیفیت محتوا هزار برابر شده است. ۳ سال پیش در دنیا حدود ۷۰ موافقتنامه تجاری وجود داشت ولی در حال حاضر ۸۰۰ موافقتنامه وجود دارد که نشان دهنده نیاز تجارت جهانی به موافقتنامه های تجاری می باشد. از این رو می توان نتیجه گرفت که موافقتنامه ها در دنیا اهمیت داشته و برای ایجاد بستر مناسب تجارت سهل و آسان و ایجاد زمینه رشد برای کشورها باید تجارت در چارچوب موافقتنامه ها انجام شود.

طی سال های اخیر مسئولیت مذاکرات مربوط به عقد موافقتنامه تجاری، در سازمان توسعه تجارت بر عهده بنده بود. به مدت ۶ سال با اتحادیه اقتصادی اوراسیا مذاکرات و تعاملاتی در این خصوص صورت گرفته است. این مذاکرات پس از ۴ سال منجر به عقد موافقتنامه به اصطلاح میان کار شد. ولیکن هدف از چنین مذاکراتی رسیدن به یک موافقتنامه تمام عیار با تجارت آزاد بود. در این راستا از سال ۱۳۹۹ تاکنون، ۳۰ دوره مذاکره انجام شده است. در حال حاضر و با اتمام مذاکرات، ۳ آذر ماه ۱۴۰۲، اعلام شد که موافقتنامه تجارت آزاد در ۴ دی ماه سال جاری در سن پترزبورگ امضا خواهد شد.

کشور ایران از طریق این موافقتنامه با یک بازار بزرگ ۵ کشوری مواجه می شود که بدون پرداخت تعرفه گمرکی تجارت خواهد کرد. این امر فرصت بسیار مناسبی برای تجار ایرانی ایجاد می کند که پیش از اجرای آن بایستی نسبت به آن آگاهی یابند. طی ۱/۵ سال که تا اجرایی شدن موافقتنامه فرصت وجود دارد، بایستی تمهیداتی برای استفاده حداکثری از ظرفیت این موافقتنامه برای استان داشته باشیم.

باید به این نکته توجه کرد که خط کشی های سیاسی امکان تجارت آزاد را سلب خواهد کرد و رفع موانع سیاسی تجارت را آسان و سهل تر خواهد کرد.

طی ۳۰ سال اخیر، موانع سیاسی به عنوان سد راه تجارت از میان رفته و منجر به افزایش تعاملات تجاری شده است. روز به روز کشورها از نظر سیاسی ارتقا یافته و از نظر اقتصادی در هم تنیده شدند. از طرفی فناوری ارتباطات و اطلاعات و از سوی دیگر پیشرفت صنعت حمل و نقل، ارتباطات دنیا را افزایش داده است. همچنین تعرفه کشورها کاهش یافته و آزادسازی تجاری شکل گرفته است و توافق نامه های تجاری افزایش پیدا کرده است. در نهایت کشورها در چنین بستری در راستای جذب سرمایه گذار اقدام کرده و از رقابت پذیری بالاتری برخوردار شدند.

متأسفانه در چنین شرایطی، کشور ایران از تجارت سهل و آسان محروم شده است. چرا که تغییرات ۲۰ سال اخیر هیچ گونه تغییراتی در نگرش اقتصادی ایران ایجاد نکرده است.

بر اساس آمارهای سال گذشته سازمان توسعه تجارت، بیش از نیمی از صادرات جهان به دلیل کاهش تعرفه ها، در چارچوب توافقنامه تجاری صورت می گیرد. در حالی که تنها ۵ درصد از کل صادرات کشور ایران در چارچوب توافقنامه استفاده می کند.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

در موافقت نامه های تجاری مباحث مختلفی از قبیل موانع غیر تعرفه ای، استانداردها، تعرفه های گمرکی، قواعد مبدا و .... مطرح هستند که بایستی بین طرف های تجاری در هر کدام یک از این زمینه ها هماهنگی صورت گیرد.

حدود ۴ سال پیش در زمان عقد موافقت نامه تجارت ترجیحی اوراسیا، با افزایش ۸۲ درصدی صادرات در کشور مواجه بودیم. این امر نشان دهنده اهمیت موضوع موافقت نامه های تجاری است. هر چند این افزایش صادرات در سال های بعدی تکرار نشد.

باید به این نکته توجه کرد که عقد موافقت نامه تجارت آزاد، باعث ایجاد ثبات در روابط اقتصادی خواهد شد. با وجود تعدد قوانین و مقررات در ایران چنین توافق نامه هایی، بیش از تعرفه گمرکی صفر، به لحاظ ثبات قوانین و مقررات برای تجار ایرانی دارای مزیت خواهد بود.

ایران با تولیدات وسیع تنها کشور همجوار با اتحادیه اوراسیا است. می توانیم با تعرفه صفر و نسبت به سایر رقبای در بازار، تجارت آسان تری داشته باشیم. با عقد موافقت نامه تجارت آزاد و حذف موانع غیر تعرفه ای، فرصت سرمایه گذاری و انتقال فناوری نیز ایجاد خواهد شد.

در این راستا پیشنهاد می شود برای صادرات و بازار روسیه نگاه بلند مدتی داشته و تشکلهای و کنسرسیوم های صادراتی ایجاد شود. همچنین در اتاق بازرگانی چنین مسائلی مطرح و آگاه سازی ایجاد شود و تجار با موافقت نامه ها آشنا و نسبت به حقوق آن اشرافیت داشته باشند. تحقیقات بازار و حضور در نمایشگاه ها، استفاده از تجار با تجربه و ... نقش مؤثری ایفا می کند.

بهروز حسن الفت، مدرس سازمان توسعه تجارت: شرکت ها می توانند به رایگان از ابزارهای بین المللی استفاده کرده و از آخرین قوانین و مقررات مطلع شوند. تجار با استفاده از این ابزار در کوتاه ترین زمان ممکن متناسب با کالای تولید شده و بر اساس اهدافشان، تحقیقات بازار انجام داده و به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا کنند.

این ابزارها خصوصاً برای صنایع غذایی با توجه به لزوم رعایت استانداردها و اقدامات بهداشتی بسیار حائز اهمیت است. خصوصاً استان آذربایجان شرقی که به عنوان قطب صنایع غذایی کشور محسوب می شود می تواند با استفاده از این ابزارها به مزیت رقابتی دست پیدا کنند.

صادق نامدار، سرپرست حوزه نظارت گمرکات استان: خواهشمندیم در رابطه با مبادله اسناد، بارنامه ها، پیش فاکتور و غیره در زمان تجارت بین کشورها توضیحاتی ارائه کنید. همچنین در رابطه با الزامات سختگیرانه ای کشورها از جمله مسائل استاندارد، به عنوان مثال نیز توضیح دهید.

میر هادی سیدی، مشاور امور بین الملل سازمان توسعه تجارت ایران: ارائه بارنامه در امر تجارت امری ضروری است و تا زمانی که این فرم ارائه نشود نمی توان از امتیاز موافقت نامه تجاری استفاده کرد.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

همچنین اگر سند گواهی مبداء ویژه موافقتنامه ارائه نشود، محصول، ایرانی محسوب نشده و باید گمرک پرداخت شود. مبادله سایر اسناد در زمان تجارت که به صورت معمول مورد استفاده قرار می گیرد الزامی است.

در رابطه با استانداردها نیز در دو فصل از موافقتنامه تجاری، به این موضوع پرداخته شده است. بر اساس قواعد محیط بر موافقت نامه های تجاری بین المللی و قواعد سازمان توسعه تجارت ایران، کشور مقصد می تواند هرگونه استاندارد به شرط عدم تبعیض بین کشورهای مبداء وضع کند.

در رابطه با مبادلات مالی نیز، در موافقتنامه تجارت آزاد با اوراسیا، بخشی به عنوان انتقالات مالی اضافه شد. تهیه و تنظیم توافقنامه در چارچوبی که توسط سازمان تجارت جهانی تعیین شده صورت می گیرد. به دلیل اینکه روسیه عضو سازمان تجارت جهانی است، باید موافقتنامه به این سازمان ارسال و با معیار آن کنترل شود. بانک مرکزی متولی مبادلات مالی در تجارت بین الملل می باشد و به خاطر عدم عضویت ما در سازمان تجارت جهانی، اعلام شد که باید این بخش از موافقتنامه حذف شود.

سخاوت خیرخواه، نائب رئیس کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش بنیان و بهبود محیط کسب و کار: با وجود گذشت ۴ سال از عقد موافقتنامه ترجیحی اوراسیا، صادرات ایران در حد قابل قبول افزایش نیافته است. اگر موافقتنامه ها افزایش پیدا کند و دیپلماسی رسانه ای تقویت شود و سیاست خارجی اقتصاد محور در دستور کار قرار گیرد، صادرات بهتری خواهیم داشت. سیاست های اقتصادی باید اصلاح شود و به سمت جهانی شدن حرکت کنیم در غیر این صورت سهم مان از تجارت را از دست خواهیم داد و در این راستا آموزش، اهمیت زیادی دارد.

اکبر قاسمی، نائب رئیس کمیسیون صادرات و مدیریت واردات: با توجه به اینکه اقتصاد تابعی از سیاست است تا زمانی که رویکرد تعاملی با کشورها در سطح کلان در بعد سیاسی بهتر نشود، عقد توافقنامه های همکاری در حوزه اقتصاد به سرانجام نخواهد رسید. بنابراین بایستی به سمت جهانی شدن حرکت کنیم چرا که افزایش تنش سیاسی در اقتصاد تأثیر می گذارد. در توافقنامه ها نباید به مسائل به صورت تک بعدی نگاه کرد، بلکه باید به تمام جوانب اعم از حمل و نقل، لجستیک و ... توجه شود. تا زمانی که ارتباطات سهل و آسان با جهان برقرار نشود، در تجارت موفق نخواهیم شد و ارتباطات به عنوان متغیر غالب، تجارت را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

مصوبات جلسه :

ردیف	متن مصوبه
۱	مقرر گردید پس از امضای موافقتنامه تجارت آزاد میان جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، اطلاعات کامل آن از طریق سازمان توسعه تجارت ایران به اتاق تبریز انعکاس یابد تا برنامه ریزی بر اساس کالاهای دارای تعرفه صفر انجام پذیرد.